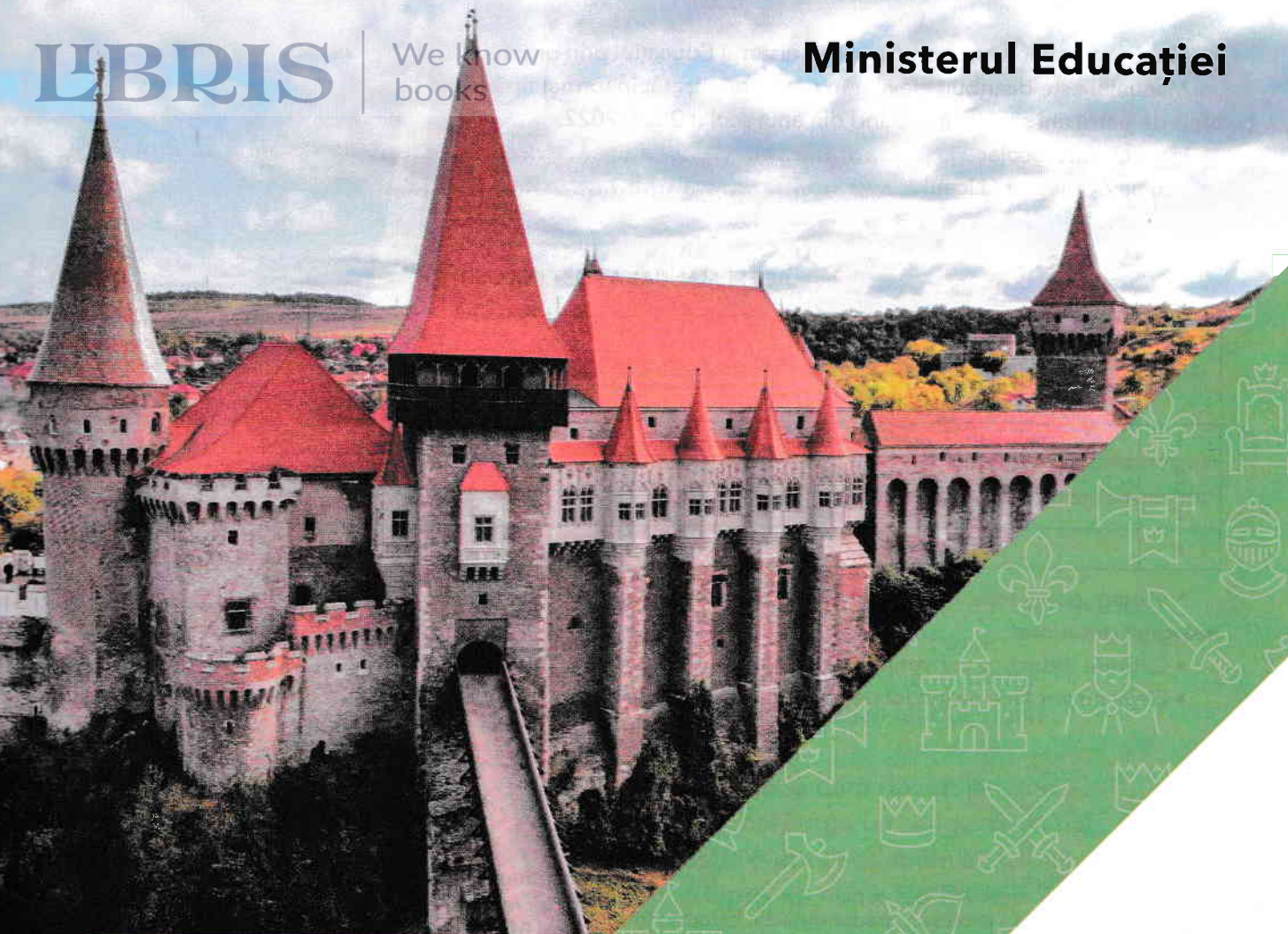

LIBRIS

We know
books

Ministerul Educației

**Manual
pentru clasa
a IV-a**

CORINT
LOGISTIC

**Bogdan Teodorescu
Flori Bălănescu
Corina Andrei
Mihaela Iluță**

ISTORIE

Cuprins

UNITATEA I. TRECUTUL ȘI PREZENTUL DIN JURUL NOSTRU 9

Noțiuni introductive	10
Familia.....	14
Comunitatea locală și națională	18
Comunități ale minorităților din România	20
Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală.....	22
Popoare de ieri și de azi	24
Cunoașterea lumii prin călători	34
Să ne amintim	38
Proiect interdisciplinar.....	39
Să ne autoevaluăm.....	40

UNITATEA II. EPOCI, EVENIMENTE ȘI PERSONALITĂȚI . 41

Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani.....	42
Figuri legendare din trecutul Țărilor Române...	46
Voievozi și domnitori români.....	50
Transilvania - spațiu multiethnic	58
Sat și oraș în Transilvania medievală.....	60
Istorici și cărturari despre personalități ale minorităților	62

Să ne amintim	66
Să ne autoevaluăm.....	67
Alexandru Ioan Cuza și Unirea	68
Carol I și Independența	72
Eroi ai Primului Război Mondial	76
Regele Ferdinand și Marea Unire	80
România interbelică	84
Al Doilea Război Mondial.....	85
Comunismul și Revoluția din 1989	88
O nouă eră în istoria României: aderarea la NATO și intrarea în Uniunea Europeană	90
Să ne amintim!	92
Proiect interdisciplinar.....	93
Să ne autoevaluăm.....	94

UNITATEA III. CULTURĂ ȘI PATRIMONIU 95

Locuri istorice din comunitate	96
Locuri cu importanță istorică pentru România	100
Construcții religioase și ctitorii lor.....	108
Monumente și locuri din România incluse în patrimoniul UNESCO.....	116
Să ne amintim	122
Să ne autoevaluăm.....	123
Evaluare finală.....	124
Mic atlas istoric.....	126

Cetatea medievală Rupea, jud. Brașov, a fost construită pe ruinele cetății dacice Rumidava, cucerită apoi de romani și devenită castrul Rupes (stâncă, piatră).

Noțiuni introductive

Ruine de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa - capitala Daciei romane.

ISTORIA NE ÎNVAȚĂ!

Istoria este știința care studiază trecutul. Acesta poate fi al comunităților, dar și al fiecăruia dintre noi. Istoria se întemeiază pe surse (izvoare sau mărturii istorice). Un obiect vechi ne transmite multe despre omul care l-a făcut, dar și despre oamenii care l-au folosit. De aceea, istoricii studiază uneltele, armele, podoabele, vasele, locuințele, mormintele sau ruinele unor clădiri. Toate acestea sunt considerate **surse nescrise** ale istoriei.

Importante sunt și **sursele scrise**: inscripțiile, documentele, actele, hărțile, scrierile istorice sau literare dintr-o anumită epocă.

Când studiem istoria, putem folosi informații aflate la orele de limba și literatura română, educație civică, religie, geografie etc. La religie ai aflat deja o informație istorică importantă:

născut în urmă cu peste 2 000 de ani, Iisus Hristos a deschis o nouă eră în istoria omenirii, **era creștină**. Calendarul creștin numără anii: în ordine crescătoare pe aceia de după Hristos (d.H.), iar pe cei de dinainte de nașterea lui Hristos (î.H.), în ordine descrescătoare. Pe axa timpului din lecție găsești o linie dreaptă pe care au fost marcate momentul nașterii lui Hristos, anii și secolele de dinainte și de după acest eveniment.

La geografie vei învăța că harta este o reprezentare simplificată a unei suprafețe. Formele de relief, drumurile, localitățile etc. sunt redată prin semne, explicate într-o legendă. La istorie vei folosi hărți pe care sunt reprezentate regatele sau imperiile din vechime, locurile unde s-au purtat bătălii, au fost făcute descoperiri arheologice etc.

A

DACIA

LEGENDA

- Teritoriul aflat sub autoritatea lui Burebista
- Limita statului roman
- Colonii grecești aflate sub autoritatea lui Burebista
- Bătălie

1. Din informațiile dobândite la orele de matematică, amintește-ți câți ani sunt într-un deceniu, un secol (sau veac) și un mileniu. Folosind apoi axa timpului din lecție, spune câți ani s-au scurs între anul 101 î.H. și anul 101 d.H. Dar între secolul I î.H. și secolul al II-lea d.H.?

2. Studiază sursa **A** și numește popoarele care locuiau în vechime pe teritoriul României de astăzi.

3. Citește cu creionul în mână sursa **B**:

B „Istoria este adevărata povestire și înfățișare a întâmplărilor neamului omenesc, care ne arată ce am fost, de unde am venit, ce suntem și ce avem să fim. Dacă aș reuși să dezvolt în inima voastră interesul pentru istoria patriei, m-aș fâli că am sporit în voi iubirea de patrie.”

(Mihail Kogălniceanu)

Rezolvă următoarele cerințe:

- Numește știința la care se referă textul.
- Spune ce studiază istoria.
- De ce crezi că Mihail Kogălniceanu considera că studierea istoriei poate să îi facă pe oameni să își iubească țara?

4. Pe baza sursei **C**, stabilește în ce deceniu, secol și mileniu ne aflăm.

PORTOFOLIU LA ALEGERE

1. Colecționează surse istorice, fotografiate sau copiate din reviste și cărți.

Organizează-le și folosește-le pentru fiecare eveniment istoric pe care îl vei studia.

2. Caută informații despre Mihail Kogălniceanu și comentează afirmațiile sale.

De ce crezi că ar trebui să ținem seama de ceea ce spunea acesta în secolul al XIX-lea?

C

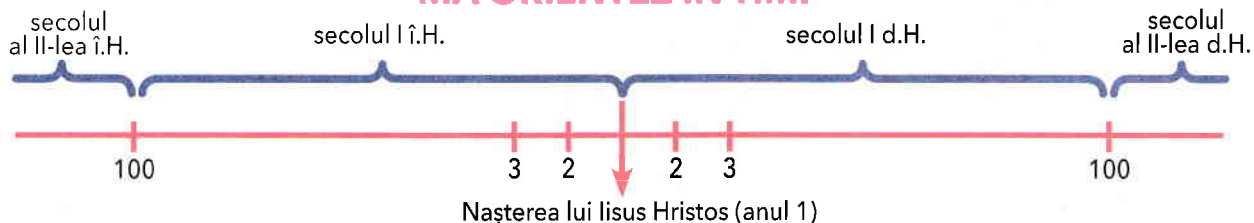
CUM MĂSURĂM TIMPUL

DICȚIONAR

- **arheolog** = om de știință care descoperă prin săpături și apoi cercetează dovezile despre trecut, astfel găsite.
- **cronologie** = știința care studiază sistemele de măsurare a timpului și modul de datare a evenimentelor.
- **imperiu** = formă statală cuprinzând un stat dominant și mai multe teritorii subordonate, conduse de un împărat.

MĂ ORIENTEZ ÎN TIMP

APLICAȚII PRACTICE

1. Decupează, din carton, un dreptunghi asemănător unei rigle: va fi o axă a timpului numai a ta.

Marchează anul nașterii lui Hristos, apoi împarte-o în diviziuni egale care să marcheze secolele de dinainte și de după acest eveniment. Anul 1 d.H. aparține secolului întâi din primul mileniu, iar al doilea secol începe cu anul 101 d.H.

Precizează în ce secol și în ce mileniu a fost anul 1492, când exploratorul Cristofor Columb a descoperit America. Marchează acest an pe axa timpului realizată de tine.

2. Pentru a nota mileniiile și secolele, se utilizează cifrele romane.

Romanii au inventat șapte simboluri pentru a scrie cifrele:

I = 1, V = 5, X = 10, L = 50, C = 100, D = 500 și M = 1 000.

Prin combinarea lor se obțineau diverse numere:

II = 2, IV = 4, IX = 9, XI = 11, XL = 40, LX = 60, XC = 90, CD = 400, MDXI = 1 511 etc.

- Scrie, utilizând cifrele romane, secolul în care ne aflăm.
- Scrie, utilizând cifrele romane, secolul în care s-au născut părinții tăi.

3. Citește cu creionul în mână sursa **A**:

A „Evreii au pornit numărătoarea anilor de la creația lumii: 3761 î.H.; (...) romanii socoteau anii de la întemeierea Romei, 753 î.H.; creștinii au început numărătoarea din anul nașterii lui Iisus Hristos, considerat anul 1; era musulmană începe în anul 622 d.H., atunci când Mahomed s-a refugiat de la Mecca la Medina.”

(Ovidiu Drîmba, *Istoria culturii și civilizației*)

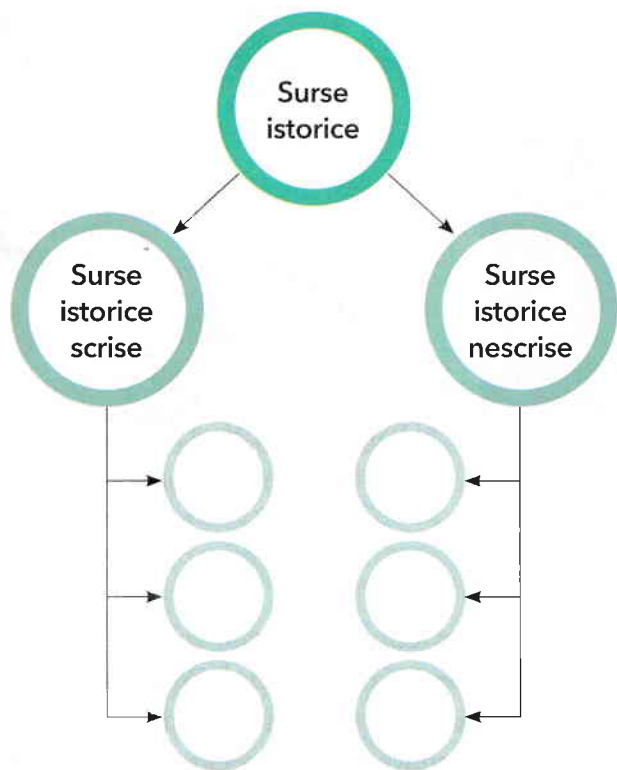

Cifrele romane reprezentate pe orologiul zodiacal din Turnul cu ceas, Piața San Marco, Venetia, Italia. Ceasul arată ora, ziua, fazele lunii și zodiacul.

- Ordonează cronologic și marchează, pe axa timpului anii în care s-au desfășurat evenimentele prezentate în sursa **A**.
- Numește două spații istorice precizate.
- Identifică două evenimente care au reprezentat începutul unor ere istorice.

4. Copiază „ciorchinele” de mai jos în caiet, apoi completează-l cu exemple de surse istorice scrise și nescrise.

Adaugă „boabe” noi.

JOC DE ROL

Imaginează-ți că ești ghid la muzeul de istorie. Povestește-le colegilor tăi despre sursele istorice pe care le vei putea prezenta atunci când ei vor veni în vizită la muzeu.

REȚINE

- **Spațiul istoric** se referă la o anumită zonă geografică, un teritoriu unde s-a desfășurat un eveniment istoric.
- **Sursele** (izvoarele, mărturiile, dovezile) istorice se împart în:
 - **surse nescrise** – ruine, morminte, unelte, arme, îmbrăcăminte, podoabe, vase etc.;
 - **surse scrise** – inscripții, monede, documente, hărți, scrieri istorice sau literare etc.

Ceasul solar este unul dintre cele mai vechi mijloace de măsurare a timpului. Ora este indicată în funcție de căderea umbrei.

PORTOFOLIU LA ALEGERE

1. Caută în bibliotecă sau pe Internet și descoperă informații despre trecutul popoului român. La sfârșitul anului școlar, organizați în clasă un concurs și desemnați cea mai reușită colecție de surse istorice în format electronic.

Se vor evalua: importanța surselor istorice menționate, diversitatea tematică și organizarea informațiilor.

2. Caută informații despre Ovidiu Drîmba. Explică de ce ar trebui să ținem seama de ceea ce scria acesta în ultima parte a secolului XX.

MĂ ORIENTEZ ÎN TIMP

3000 î.H. • dată aproximativă când a fost inventată scrierea, considerată momentul de început al Antichității.

753 î.H. • întemeierea Romei.

1 d.H. • începutul erei creștine.

Familia

Familie imperială, Roma,
anul 9 î.H.

Familie din jurul anului 1900.

Familie din zilele noastre,
făcându-și selfie.

ISTORIA NE ÎNVAȚĂ!

În casa lui Călin, s-au adunat, într-o zi de iarnă, toate generațiile familiei sale: copiii, părinții, bunicii și chiar un străbunic, prilej minunat pentru depănarea poveștilor din trecutul familiei.

DICTIONAR

- ▶ **arbore genealogic** = desen sau schemă care arată membrii familiei cuiva (frați, surori, înaintași) și legăturile de rudenie dintre aceștia.
- ▶ **generație** = grup de oameni născuți în aceeași perioadă, care au aproximativ aceeași vârstă.
- ▶ **Selfie** = din engleză, a te fotografia singur cu un telefon mobil pentru a distribui pe rețelele de socializare.

Călin a aflat că străbunicul, de meserie farmacist, se născuse în timpul Primului Război Mondial, asemenea soției sale, într-o familie de intelectuali care îi insuflaseră dragostea pentru învățătură. Se întâlnise cu străbunica lui Călin în primii ani ai tinereții, pe când erau amândoi studenți, și rămăseseră împreună. Străbunicul fusese trimis pe front în al Doilea Război Mondial, în linia întâi a luptelor, în batalionul sanitar. După război se născuseră bunicii lui Călin, copii și adolescenți în anii 1960, apoi studenți la aceeași facultate și, în fine, profesori.

Părinții lui Călin s-au ivit pe lume în urmă cu patruzeci de ani. În prezent, tatăl este inginer, iar mama, profesoară. Călin s-a născut acum nouă ani. La data povestirii noastre, este elev în clasa a IV-a.

1. Răspunde la următoarele întrebări:

- Câți membri are familia lui Călin? Dar familia ta?
- Ce a aflat Călin despre trecutul familiei sale?
- A fost vreunul dintre strămoșii tăi martorul unui eveniment istoric important?
- Relatează poveștile de familie pe care le cunoști despre acest eveniment.

2. Realizează o axă a timpului pe care să fixezi principalele evenimente din viața ta (anul nașterii, al începerii grădiniței sau școlii etc.).

Prezintă axa colegilor și explică-le de ce ai ales evenimentele pe care le-ai marcat.

Organizați apoi un concurs pentru a stabili care a fost cea mai interesantă axă a timpului.

3. Caută în sursa **A** elemente prin care se aseamănă și se deosebesc sala ta de clasă și cea din imagine, vestimentația elevilor din imagine și vestimentația ta și a colegilor tăi.

Explică alegerile.

4. Caută cel mai vechi obiect care aparține familiei tale sau roagă-i pe bunici ori pe părinți să ți-l prezinte. Spune-le colegilor ce știi despre acest obiect și de ce este important pentru familia ta.

5. Citește cu creionul în mână sursa **B**:

B „Familia Moromete se întorsese mai devreme de la câmp. Când ajunseseră acasă, Paraschiv, cel mai mare dintre copii, se dăduse jos din căruță, lăsase pe alții să deshame și să dea jos uneltele, iar el întinsese pe prispă o haină veche și se culcase peste ea. La fel făcuse și al doilea fiu, Nilă, iar cele două fete, Tita și Ilinca, plecaseră repede la gărlă să se scalde.

Rămas singur în mijlocul bătăturii, Moromete, tatăl, trăsese căruța sub umbra mare a celor doi salcâmi de lângă poarta grădinii și apoi ieșise și el la drum (...). Părea de la sine înțeles că singură mama rămânea să aibă grijă ca ziua să se sfârșească bine.”

(Marin Preda, *Moromeții*)

Amintește-ți ce ai învățat anul trecut la orele de educație civică despre familie și răspunde la următoarele întrebări:

- Din cine este alcătuită o familie?
- Cum își petrec timpul liber membrii familiei Moromete?
- Cum își petrece timpul liber familia ta?

Sală de clasă în Franța, în anul 1887.